

СОЦІОЛОГІЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

УДК: 314.151.3-054.72

DOI: <https://doi.org/10.30970/VSO.2025.19.11>СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНИЙ ВИМІР УКРАЇНСЬКИХ
ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ У ЛАТВІЇ**В. Черепенчук**

Львівський національний університет імені Івана Франка

viktoriia.m.hoisan@lpnu.ua<https://orcid.org/0000-0001-7310-3295>

У статті представлено комплексний соціально-демографічний аналіз українських вимушених мігрантів у Латвії, здійснений на основі узагальнення статистичних даних (CSB, Eurostat, PMLP) та результатів соціологічних досліджень міжнародних організацій і аналітичних центрів (МОМ, УВКБ ООН, PROVIDUS). Розглянуто динаміку чисельності, зміни статеві-вікової структури, рівень освіти, зайнятості, географію походження та розселення українців у Латвії. Виявлено, що до повномасштабного вторгнення Росії в Україну спостерігалось поступове зменшення кількості українців, що свідчило про низьку популярність Латвії як пункту призначення. Однак, після лютого 2022 року, як і в інших європейських державах, кількість українців, що шукали захист, різко зросла. Дослідження зафіксувало зростання частки жінок серед новоприбулих мігрантів, однак з часом почала зростати частка чоловіків, що може свідчити про поступове возз'єднання родин. Встановлено, що вікова структура української громади в Латвії до початку війни демонструвала ознаки демографічного старіння. Після початку повномасштабної агресії відбулося помітне зростання частки дітей та молоді, проте основну масу все ще становлять особи працездатного та старшого віку. Загалом демографічний профіль громади й надалі зберігає риси старіння. Зафіксовано переважне походження новоприбулих зі східних і південних регіонів України та збереження орієнтації на великі міста (зокрема Ригу) при розселенні. Зафіксовано високий рівень освіти серед українських мігрантів, однак їхня зайнятість зосереджена переважно в тих секторах, що не потребують високої кваліфікації. Окрема увага приділена інтеграції українських дітей в освітню систему Латвії, яка залишається недостатньою. Подальші дослідження доцільно спрямувати на оцінку ефективності програм підтримки українських мігрантів, лонгітюдний аналіз соціальної адаптації та міграційних намірів, а також на порівняння інтеграційних практик з іншими країнами Балтії.

Ключові слова: українські мігранти, вимушена міграція, Латвія, громада, тимчасовий захист, соціально-демографічний портрет, профіль мігрантів, інтеграція мігрантів, ринок праці.

Латвія є одним зі стратегічних партнерів України та відіграє важливу роль у наданні політичної й гуманітарної підтримки в умовах повномасштабної війни. Історично українська міграція до цієї балтійської країни мала обмежений обсяг і залишалася малодослідженою. Проте після початку російського вторгнення 24 лютого 2022 року ситуація докорінно змінилася: Латвія прийняла значну кількість українців, які шукали захисту, що є суттєвим показником з огляду на розмір її власного населення. Станом на вересень 2025 року країна посідала дев'яте місце серед держав ЄС за часткою осіб зі статусом тимчасового захисту – 16,63 українців на тисячу жителів (Eurostat, 2025b).

Вимушена міграція призвела до структурних змін у складі української громади, що зумовлює актуальність її соціально-демографічного аналізу. Віковий і статевий розподіл, рівень освіти та зайнятість українських мігрантів мають значний вплив як на їхнє становище, так і на соціальне, економічне та культурне середовище країни-реципієнта. Водночас вивчення цих процесів ускладнюється обмеженістю узгоджених емпіричних даних: попри наявність окремих статистичних і соціологічних джерел, бракує систематизованих досліджень, які б охоплювали як новоприбулих мігрантів, так і давно сформовану українську громаду. У зв'язку з цим актуалізується потреба у комплексному соціально-демографічному аналізі сучасної української громади в Латвії, що дасть змогу не лише окреслити її поточний стан, а й сформувані науково обґрунтовані рекомендації для соціальної політики та програм підтримки біженців.

Методологію дослідження становлять статистичний і соціологічний аналізи. Застосування статистичного аналізу уможливорює з'ясування специфіки статевої та вікової структури, географічного розподілу, рівня освіти і статусу зайнятості українських мігрантів у Латвії. Соціологічний аналіз, своєю чергою, полягає в опрацюванні даних соціологічних досліджень, що дає змогу з'ясувати специфіку інтеграції на ринку праці, освітні потреби й інші ключові характеристики українських мігрантів.

Метою дослідження є створення узагальненого соціально-демографічного портрету українців у Латвії на основі комплексного аналізу соціологічних і статистичних джерел.

Результати дослідження та дискусія. До повномасштабного вторгнення Росії в Україну чисельність українців у Латвії поступово зменшувалася – з 63 644 осіб у 2000 році до 41 895 у 2022-му, що свідчить про низьку популярність Латвії як країни призначення. Однак після початку війни, як і в інших європейських державах, кількість українців, які шукали захист, різко зросла. За даними Центрального статистичного управління Латвії (CSB), на початку 2023 року в країні перебувало 54 020 осіб, що ідентифікують себе українцями, з яких 23 720 мали статус тимчасового захисту. Проте станом на січень 2025 року спостерігалось невелике скорочення як загальної кількості українців (до 52 569 осіб), так і кількості осіб під тимчасовим захистом до 17 457 осіб (Central Statistical Bureau of Latvia [CSB], 2025e, g). У той же час, станом на кінець грудня 2024 року, дані Eurostat зафіксували значно вищу кількість українців під тимчасовим захистом у Латвії – 47 675 осіб (Eurostat, 2025a). У квітні 2025 року їхня чисельність зменшилася більш, ніж на 18 тисяч, що пов'язано з необхідністю поновлення статусу, а отже – з масовим анулюванням дозволів (Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, 2025). У результаті, за даними Eurostat, у вересні 2025 року в Латвії налічувалося 30 880 громадян України зі статусом тимчасового захисту (Eurostat, 2025a).

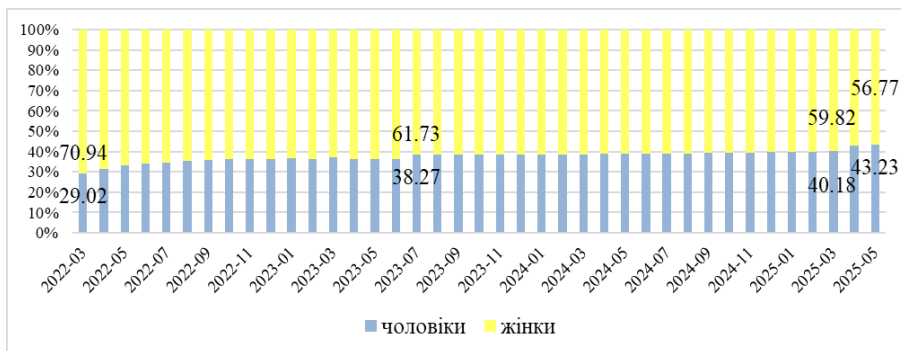
Для розгляду соціально-демографічного портрету українців у Латвії,

звернімося до статистичних джерел, що фіксують дані про основні характеристики мігрантів – CSB і Eurostat. Оскільки CSB не публікує інформацію про статевий розподіл серед осіб, які ідентифікують себе як українці (загалом 52 569 осіб) (CSB, 2025e), ми зосередимося на даних щодо тих, чиєю країною народження є Україна (43 028 осіб) (CSB, 2025d). Ця категорія дає можливість отримати необхідні відомості про специфіку української громади як до, так і після повномасштабного вторгнення.

Аналіз наявних даних показує, що з 2012 до 2022 року спостерігалася відносно стабільна гендерна пропорція. Жінки становили трохи більше половини української громади, тоді як частка чоловіків коливалася в межах 45,74–48,28%. Однак, після повномасштабного вторгнення частка жінок помітно зросла і стабілізувалася на рівні близько 57,67–58,8%, а частка чоловіків, відповідно, знизилася до 41,2–42,33% (CSB, 2025d). Це свідчить про суттєве збільшення кількості жінок серед новоприбулих українців до Латвії у воєнний період. Окрім того, якщо взяти до уваги дані CSB щодо категорії «біженці з України» (17 457 осіб), то на початок 2025 року 62,68% складали жінки (10 942 особи), а 37,32% – чоловіки (6 515 осіб) (CSB 2025g). Ці дані однозначно підтверджують переважання жінок серед українців, які вимушено прибули до Латвії після початку повномасштабної війни, та вказують на чітку гендерну диспропорцію.

Водночас, якщо проаналізувати дані Eurostat, то у період з березня 2022 року до травня 2025 року простежуємо чітку динаміку зміни гендерної структури громадян України, які перебували в Латвії під тимчасовим захистом (рис. 1). На початку масової міграції переважали жінки: у березні 2022 року частка жінок становила 70,94%, а чоловіків – лише 29,02% (що загалом становить 99,96% через незначне статистичне відхилення у джерелі). Проте згодом цей розрив почав поступово скорочуватися. Уже з другої половини 2023 року спостерігаємо стабілізацію частки чоловіків на рівні 38–39%, а жінок – 61–62%. У 2025 році тренд на зростання частки чоловіків зберігся: у березні вона досягла 40,18%, а у травні – 43,23%, що є найвищим показником за вказаний період (Eurostat, 2025a). Це свідчить про зміну міграційного профілю українських мігрантів, що може бути пов'язаним з об'єднанням родин або іншими соціальними чинниками.

Рис. 1. Динаміка розподілу громадян України зі статусом тимчасового захисту у Латвії у статевому розрізі (березень 2022 – травень 2025 рр., %)

Джерело: Створено автором за даними Eurostat (2025a).

Вікова структура української громади також демонструє характерні особливості. Зважаючи на те, що CSB виокремлює вікові групи з п'ятирічним кроком (наприклад, 0–4, 5–9, 10–14 років і т. д.), для забезпечення релевантності порівняння ми адаптували їх до категорій Eurostat (0–17, 18–34, 35–64, 65 років і старше). Це дозволило об'єднати вікові групи CSB у наступні: 0–19 років, 20–34 роки, 35–64 роки та 65 років і старше. Однак, варто зазначити, що такий підхід спричиняє незначні відхилення у даних для перших двох об'єднаних груп, тоді як останні дві залишаються без змін.

Для всебічного розуміння змін у динаміці українських мігрантів у Латвії доцільно проаналізувати віковий розподіл до початку повномасштабного вторгнення. За даними CSB на січень 2022 року, діти та молодь (0–19 років) становили лише 5,29% (2 216 осіб), тоді як група 20–34 роки охоплювала 12,3% (5 155 осіб). Основна частка припадала на осіб віком 35–64 роки (51,08% – 21 399 осіб), а також віком 65 років і старше, які складали 31,33% (13 125 осіб) (CSB, 2025b). Важливо зазначити, що ці дані включають осіб, які ідентифікують себе українцями, незалежно від їхнього правового статусу (громадяни України та Латвії, негромадяни Латвії тощо). Така структура свідчить про демографічне старіння української громади, яка, ймовірно, сформувалася внаслідок міграційних хвиль попередніх десятиліть.

Після масової міграції, спричиненої російською агресією, загальний віковий розподіл українців у Латвії зазнав певних змін (рис. 2). За даними CSB (2025b), попри те, що вікова група 35–64 роки продовжує переважати (48,56% – 25 526 осіб), частка дітей і молоді віком до 19 років зросла вдвічі, досягнувши 12,04% (6 331 особа). Водночас, частка осіб віком 20–34 роки дещо зменшилася до 11,63% (6 116 осіб), а група 65+ років скоротилася до 27,77% (14 596 осіб), проте зберегла позицію другої за чисельністю вікової категорії.

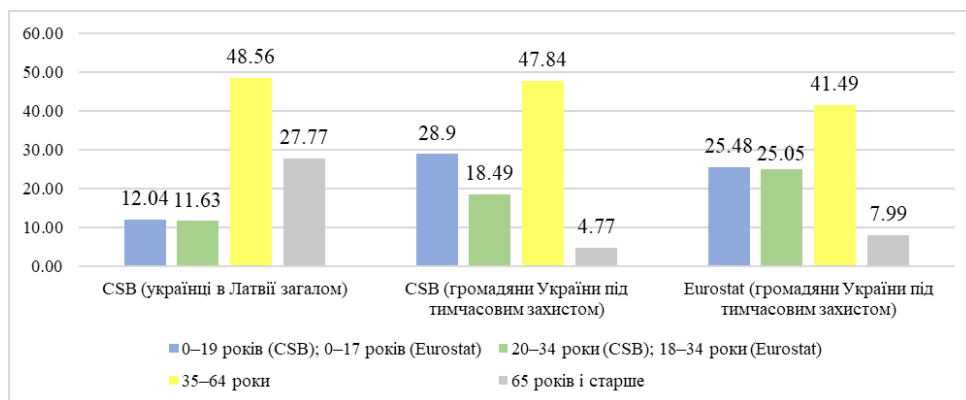

Рис. 2. Розподіл українських мігрантів у Латвії за категоріями, віковими групами та джерелами даних, січень 2025 року, %

Джерело: створено автором за даними CSB (2025b, g) та Eurostat (2025a).

Для детального аналізу вікової специфіки українських вимушених мігрантів, які прибули після 22 лютого 2022 року, розглянемо дані з двох ключових джерел: категорію «біженці з України» (особи під тимчасовим захистом) за CSB станом на початок січня 2025 року та осіб, що отримали тимчасовий захист за даними

(з показниками на кінець січня 2025 року для методологічної однорідності).

Порівняльний аналіз цих джерел (див. рис. 2) виявляє схожі тенденції, однак примітними є також певні розбіжності у віковій структурі новоприбулих українців. Згідно з CSB, лівова частка припадає на працездатне населення віком 35–64 роки (47,84%). Аналогічно, у даних Eurostat ця група також є найбільшою, хоча і з дещо меншою часткою (41,49%). Щодо молодших вікових груп, CSB фіксує значну частку дітей 0–19 років (28,9%) та молоді 20–34 роки (18,49%). Водночас, за даними Eurostat, спостерігається дещо нижча частка дітей і підлітків віком до 18 років (25,48%), але помітно вища частка молодих дорослих віком 18–34 роки (25,05%). Найменш чисельною категорією в обох джерелах є особи віком 65 років і старше, проте ці показники різняться: CSB фіксує 4,77%, тоді як Eurostat – 7,99% (CSB, 2025b, g; Eurostat, 2025a).

Таким чином, повномасштабне вторгнення Росії в Україну дещо вплинуло на вікову структуру українських мігрантів у Латвії, зумовивши переважно вимушене переселення осіб працездатного віку, дітей та молоді. Внаслідок цього демографічний склад української громади зазнав певних змін у бік молодших вікових груп. Проте, навіть якщо ця частка молоді, що прибула до Латвії після 2022 року, залишиться в країні, а загальні міграційні потоки зберуться, українська громада й надалі буде схильна до демографічного старіння, оскільки вплив нових міграційних хвиль на загальну вікову структуру виявився недостатнім.

Міграція молоді становить найбільшу загрозу для розвитку та стійкості національної економіки України, оскільки вона призводить до цілої низки негативних наслідків, включаючи зростання дефіциту робочої сили, формування кадрового «вакууму», зменшення податкових надходжень, зниження інноваційної складової конкурентоспроможності та втрату підприємницького потенціалу, а також спричиняє значні неекономічні втрати, зокрема формування мультинаціональних і дистантних сімей, дефляцію цінностей, звичаїв і культурно-історичної спадщини (Мульська, 2024, с. 71).

Окрім вікових характеристик, для розуміння змін у структурі громади важливим є також питання географії походження українських мігрантів. Попри відсутність у офіційній статистиці (CSB чи Eurostat) даних про регіони походження українських мігрантів, соціологічні опитування частково заповнюють цю прогалину. Незважаючи на проблеми з репрезентативністю, дослідження таких організацій, як PROVIDUS, MOM та УВКБ ООН послідовно демонструють, що більшість українських біженців у Латвію прибули зі східних або південних регіонів України. Наприклад, опитування PROVIDUS виявило, що 79% з 457 респондентів були зі східної або південної України, тоді як лише 12% походили із західних чи центральних областей, а 9% – з Києва та його околиць (Meilija et al., 2024). Аналогічно, опитування УВКБ ООН серед 600 респондентів підтвердило, що 70,1% також були зі сходу або півдня України (UNHCR, 2025).

Щодо регіонального розселення українців у Латвії, то станом на 1 січня 2022 року (загальна чисельність – 41 895 осіб) більшість проживала в Ризькому регіоні – 26 466 осіб (63,17%). Значні групи також мешкали в Курземському (5 875 – 14,02%), Земгальському (3 735 – 8,92%), Латгальському (3 232 – 7,71%) та Відземському (2 587 – 6,18%) регіонах (CSB, 2025c).

Схожа тенденція простежується й серед українських вимушених мігрантів: станом на 1 січня 2025 року більшість (із 17 457 осіб зі статусом тимчасового захисту) також зосереджені в Ризькому регіоні – 12 166 особа (69,69%). Інші були

розподілені наступним чином: 1 490 осіб – у Курземському (8,54%), 1 365 – у Земгальському (7,82%), 1 337 – у Латгальському (7,66%) та 1 099 – у Відземському (6,3%) регіонах (CSB, 2025f).

Отримані дані свідчать, що просторовий розподіл українських вимушених мігрантів значною мірою повторює довоєнну структуру розселення українців у Латвії. Оскільки дослідження засвідчують визначальну роль соціальних зв'язків у виборі Латвії як країни призначення (Varpina & Fredheim, 2022), можемо припустити, що наявність друзів та знайомих виступають ключовим чинником у виборі місця проживання. Міграційні мережі фактично відтворюють суспільство походження мігранта за кордоном: вони слугують джерелом емоційної підтримки, дають відчуття спільності та забезпечують необхідною інформацією про роботу й іншими ресурсами, необхідними для щоденного проживання в новому середовищі (Пачковський & Селешук, 2022, с. 45).

З огляду на збільшення кількості українських дітей у Латвії, важливо розуміти, наскільки вони залучені до місцевої системи освіти. За даними CSB, на початок жовтня 2022 року в країні перебувало близько 11,3 тис. українських дітей віком до 18 років. При цьому, у дошкільних і загальноосвітніх закладах було зареєстровано трохи більше 4 тис. дітей, у професійно-технічних училищах – близько 100, а у вищих навчальних закладах – майже 70 осіб (CSB, 2022).

Показово, що до початку 2025 року значних змін у рівні інтеграції українців в освітню систему Латвії не відбулося. Адже на цю дату лише близько 3,8 тис. українців здобували освіту у дошкільних, початкових або середніх закладах загальної освіти, а приблизно по 200 осіб – у професійно-технічних та вищих навчальних закладах відповідно (CSB, 2025a).

Більш детальне уявлення про специфіку залученості українських дітей до латвійської освітньої системи дають результати опитування УВКБ ООН «Latvia Socio-Economic Insights Survey 2024», проведеного з 17 травня по 30 червня 2024 року спільно з дослідницьким центром SKDS та організацією «Gribu palīdzēt bēgļiem» (у перекладі з латиської – «Хочу допомогти біженцям») (600 домогосподарств, 1 278 осіб). Згідно з даними, у 2023–2024 навчальному році лише 62% дітей-біженців віком 7–16 років були зараховані до латвійських шкіл. Охоплення освітою варіюється залежно від віку: 77% для дітей 3–7 років, 63% для 7–12 років, і 53% для 13–18 років. Для молоді 18–24 роки цей показник становить 9%. Низький рівень зарахування до латвійських навчальних закладів, особливо серед дітей віком понад 12 років, зумовлений тим, що значна частина з них продовжує дистанційне навчання в українських школах. Зокрема, 89% дітей, які не відвідують латвійські школи, офіційно зареєстровані та навчаються дистанційно в Україні (UNHCR, 2025).

В умовах вимушеної міграції зростає значення дистанційної та сімейної форм навчання (освітній процес організовується батьками, а підсумкове оцінювання здійснюють учителі наприкінці семестру). Такі форми освіти забезпечують гнучкість та індивідуальний підхід, дають змогу навчатися незалежно від місця проживання, у зручному темпі та форматі, сприяють розвитку самоорганізації, креативності й застосуванню інноваційних технологій, формуючи безпечне та комфортне освітнє середовище (Марусяк, Химович & Козаченко, 2022, с. 139–142).

Водночас близько 9% дітей не беруть участі в освітньому процесі ані в Латвії, ані в Україні; ця група включає дітей молодшого (7–9 років) та старшого

шкільного віку (15–17 років) (UNHCR, 2025). Ймовірно, це пов'язано з намірами родин змінити країну перебування.

Окремі дослідження вказують на те, що низький рівень залученості українських дітей до латвійської освіти пов'язаний не лише з індивідуальними стратегіями родин, а й з системними труднощами на рівні держави. Серед них – фрагментація послуг, брак ресурсів, персоналу та методичних вказівок, а також механізмів вивчення мови. Як зазначають дослідники, частина дітей, що навчалася дистанційно в українських школах, тривалий час залишалася без належної уваги відповідальних органів (Pelse, Stafeca, & Bērziņa, 2025, p. 96). Станом на липень 2025 року відвідування латвійських навчальних закладів все ще не було обов'язковим.

Доцільно зазначити, що ті діти, котрі вже навчаються у латвійських закладах освіти, стикаються з низкою труднощів. Серед основних перешкод виділяють мовний бар'єр, культурні та ментальні відмінності, часткову неготовність вчителів до роботи в умовах мультикультурного класу, недостатню підтримку дітей у шкільному середовищі; крім того, інколи фіксується негативне ставлення до українських дітей з боку вчителів, учнів та їхніх батьків (Meilija et al., 2024, p. 56–57; Danilāne & Danilāne, 2023).

Узагальнені дані за 2022–2025 роки фіксують слабку інтеграцію українських дітей у латвійську систему освіти, причому залучення відчутно зменшується зі зростанням віку. Ймовірно, ця тенденція обумовлена невизначеністю планів батьків, які розглядають подальшу міграцію або повернення в Україну. Водночас, думка українських дослідниць Н. Коваліско та А. Мікули (2024, с. 56) вказує на те, що ймовірність повернення додому таких категорій біженців, як родини з дітьми, що вже інтегрувалися у школи чи заклади вищої освіти за кордоном, є край низькою.

Питання освіти є актуальним не лише для дітей, але й для інших вікових груп українських вимушених мігрантів у Латвії, оскільки воно тісно пов'язане з працевлаштуванням. Станом на 1 січня 2024 року, за даними Реєстру фізичних осіб RMLP, українські мігранти, які прибули до Латвії, демонстрували високий рівень освіти. Зокрема, серед усіх прибулих майже третина (29,8%, або 9 477 осіб) мала вищу освіту, а 20% (6 485 осіб) – професійну. Середню освіту здобули 17,9% (5 701 особа), початкову освіту мали 3,9% (1 250 осіб). Частка осіб без освіти становила всього 0,9% (277 осіб), а дані про освіту 4% (1 374 осіб) були невідомими (Meilija et al., 2024, p. 12). Важливо зазначити, що поточна статистика може дещо відрізнятися від реальної картини, оскільки включає осіб, які ще здобувають освіту. За іншими даними (MOM) – 42% українців у Латвії мали вищу освіту (Sohst, R., et al., 2025, p. 27).

Високий освітній потенціал українських мігрантів у Латвії міг би відігравати важливу роль у їхній інтеграції в місцевий ринок праці. До того ж, у відповідь на масовий приплив українців після початку воєнних дій Латвія створила винятково гнучку систему підтримки, яка суттєво відрізняється від «звичайної» політики щодо інших біженців. Нова система впливає на доступ українців до соціальних послуг та загальні умови їхнього перебування в країні, включаючи питання працевлаштування (скасування вимоги знати латиську мову для отримання права на працю), а також пільги на житло, наявність соціальної допомоги, спрощений доступ до сфери охорони здоров'я (Žabko, 2023). Однак, хоча українцям було надано розширені можливості для працевлаштування, у регламентованих професіях вони продовжують стикатися з перешкодами через бюрократичні та

формальні вимоги. Загалом такі пільги сприяють швидшій інтеграції, проте не гарантують істотних переваг у доступі до складних і формалізованих сфер праці (Dupate, Mantrovs, & Kiršteina, 2025).

Утім, поточна ситуація із зайнятістю українських громадян свідчить про значні виклики. За даними Державної податкової служби Латвії, на початок 2025 року лише 9,3 тисячі громадян України були зареєстровані як наймані працівники (CSB, 2025a), що вказує на низький рівень їхнього залучення до економічного життя країни. Згідно з дослідженням MOM (n=182, серпень–грудень 2024 року) майже половина респондентів (49%) були працевлаштовані, тоді як значна частина (21%) були безробітними, але активно шукали роботу. Категорія «неактивних» (студенти, пенсіонери, особи у відпустці по догляду за дитиною, а також ті, хто не шукає роботу) становила 29% мігрантського населення (IOM, 2025). Основними причинами безробіття серед українців у Латвії є: активний пошук роботи, пенсійний вік, необхідність догляду за дітьми, складність визнання українських дипломів та кваліфікацій, а також відсутність бажання шукати роботу на цей період часу чи інші, не зазначені причини (Meilija et al., 2024, p. 55).

Серед працевлаштованих українців станом на січень 2025 року, провідними секторами зайнятості є промисловість (21,2%), фінансова, страхова, наукова, адміністративна діяльність та операції з нерухомістю (13,2%), а також діяльність з тимчасового розміщування й організації харчування (12,6%). Значну частку займає оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (11%), будівництво (8,7%), охорона здоров'я та соціальна допомога (7,9%). Менші відсотки зайнятих спостерігаються у сферах транспорту та складського господарства (6,6%), інформації та телекомунікацій (5,5%), мистецтва, спорту та розваг (4,7%), державного управління (4%), сільського господарства (2,4%) та освіти (1,7%) (CSB, 2025a).

Аналіз розподілу українських громадян, зареєстрованих як працівники в Латвії, свідчить про їхню переважну зайнятість на тих роботах (39,5%), які не потребують належної фахової кваліфікації (прибиральники, помічники в готелях та офісах, кухонні помічники, наповнювачі полиць і т.ін.). Працівники ремісничих та суміжних професій становили 15,9%, працівники сфери послуг та торгівлі – 13,6%, оператори та складальники устаткування та машин – 9,6%, фахівці – 8%, офісні службовці – 5,1%, техніки та молодші фахівці – 4,4%, менеджери – 1,2%, а також кваліфіковані працівники сільського, лісового та рибного господарства – 0,6% (CSB, 2025a). Ці дані вказують на зайнятість, яка не завжди відповідає освітньому рівню українських мігрантів, а також може свідчити про невідповідність між їхніми наявними навичками та потребами латвійського ринку праці.

Розподіл зайнятості за статтю та віком (за даними опитування MOM) свідчить, що 62% чоловіків працевлаштовані, тоді як серед жінок цей показник становить лише 45%. Щодо вікових відмінностей, найвищий рівень зайнятості спостерігається у вікових групах 30–39 років (66%) та 40–49 років (55%). Найстарша група (60+ років) має найвищий рівень неактивності (83%), наймолодша група (18–29 років) також демонструє значну частку неактивних осіб (33%) (IOM, 2025).

Порівняльний аналіз статусу зайнятості респондентів в Україні до міграції та у Латвії після переїзду виявляє наступне: 53% працювали в Україні (порівняно з 49% у Латвії), 15% були безробітними в пошуках роботи (проти 21% у Латвії), неактивними були 31% (проти 29% у Латвії), і по 1% в обох країнах не були

впевнені щодо свого статусу зайнятості (ІОМ, 2025). Незважаючи на деяке незначне зниження рівня трудової активності після міграції, отримані дані загалом свідчать про відносну стабільність статусу зайнятості респондентів як до, так і після переїзду.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Комплексне вивчення статистичних та соціологічних джерел дозволило окреслити ключові особливості складу української громади в Латвії. Соціально-демографічний профіль новоприбулих характеризується домінуванням жінок, високим освітнім рівнем, значною часткою осіб працездатного віку та дітей. Водночас у структурі громади зберігаються риси демографічного старіння, притаманні попереднім хвилям міграції.

У регіональному розрізі спостерігається нерівномірний розподіл, зумовлений переселенням осіб з регіонів України, які найбільше постраждали від війни. Регіональне розселення новоприбулих у Латвії загалом повторює просторову структуру довоєнної української громади, що свідчить про важливу роль соціальних зв'язків у виборі Латвії як країни призначення.

Отримані результати свідчать про складність соціально-економічної адаптації вимушених мігрантів. Наявність освітнього капіталу не гарантує повноцінної інтеграції у ринок праці: зайнятість залишається обмеженою, а характер робіт часто не відповідає кваліфікації. Окрему увагу заслуговує ситуація з інтеграцією українських дітей у латвійську систему освіти. Низький рівень залученості до місцевих навчальних закладів, високий відсоток дистанційного навчання в українських школах і наявність дітей, не охоплених освітою взагалі, свідчать про серйозні інституційні виклики й обмежену ефективність інтеграційних механізмів Латвії.

Перспективи подальших наших досліджень убачаємо в оцінюванні ефективності державних програм і локальних ініціатив, спрямованих на підтримку українських мігрантів; проведенні лонгітюдних досліджень досвіду соціальної адаптації українців у Латвії та намірів повертатися в Україну; порівнянні процесів інтеграції українців у Латвії з ситуацією в Литві та Естонії.

Використана література:

Коваліско, Н. В., & Мікула, А. І. (2024). Соціолого-статистичний аналіз процесів міграційної мобільності молоді в Україні (2014–2024 pp). *Вісник Львівського університету. Серія соціологічна*, 18, 42–63. <https://doi.org/10.30970/VSO.2024.18.03>

Марусяк, Т. С., Химович, О. С., & Козаченко, О. О. (2022). Тенденції змін шкільної освіти як соціальний наслідок міграційних процесів в сучасній Україні. *Вісник Львівського університету. Серія соціологічна*, 16, 135–145. <https://doi.org/10.30970/VSO.2022.16.10>

Мульська, О. П. (2024). Міграційні втрати в умовах війни: вектор збереження людських ресурсів. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення»* (29–30 травня 2024 року, м. Львів) (с. 71–73). Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного університету.

Пачковський, Ю. Ф., & Селешук, Г. П. (2022). *Соціальний капітал спільнот українських трудових мігрантів у країнах Європейського Союзу: монографія*. ЛНУ ім. Івана Франка.

Central Statistical Bureau of Latvia. (2022, October 18). *More than 4000 Ukrainian children were registered in schools and kindergartens this autumn* [Press Release]. Official statistics portal. <https://stat.gov.lv/en/statistics-themes/population/migration/press-releases/14282-ukrainian-nationals-registered-latvia?themeCode=IB>

Central Statistical Bureau of Latvia. (2025a, April 11). *Around 9 000 citizens of Ukraine work in Latvia* [Press Release]. Official statistics portal. <https://stat.gov.lv/en/statistics-themes/population/migration/press-releases/26462-ukrainians-latvia-2025>

Central Statistical Bureau of Latvia. (2025b). *Population by ethnicity and age group at the beginning of year 2011–2025* [Data set]. Official statistics portal. https://data.stat.gov.lv/pxweb/en/OSP_PUB/START_POP_IR_IRE/IRE040/

Central Statistical Bureau of Latvia. (2025c). *Population by ethnicity in regions, State cities and municipalities at the beginning of year 2012–2025* [Data set]. Official statistics portal. https://data.stat.gov.lv/pxweb/en/OSP_PUB/START_POP_IR_IRE/IRE031/

Central Statistical Bureau of Latvia. (2025d). *Population by sex, country of birth and age group at the beginning of year 2008–2025* [Data set]. Official statistics portal. https://data.stat.gov.lv/pxweb/en/OSP_PUB/START_POP_IR_IRV/IRV060/

Central Statistical Bureau of Latvia. (2025e). *Population, population change and natural increase by ethnicity 1980–2025* [Data set]. Official statistics portal. https://data.stat.gov.lv/pxweb/en/OSP_PUB/START_POP_IR_IRE/IRE020/

Central Statistical Bureau of Latvia. (2025f). *Usually resident population by citizenship in regions and State cities at the beginning of year 2012–2025* [Data set]. Official statistics portal. https://data.stat.gov.lv/pxweb/en/OSP_PUB/START_POP_IR_IRV/IRV012/

Central Statistical Bureau of Latvia. (2025g). *Usually resident population by citizenship, sex and age group at the beginning of year 1996–2025* [Data set]. Official statistics portal. https://data.stat.gov.lv/pxweb/en/OSP_PUB/START_POP_IR_IRV/IRV020/

Danilāne, L. and Danilāne, L. (2023). Possibilities of inclusion of newcomers in general schools of Latvia. *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference, 1* (pp. 677–686). <https://doi.org/10.17770/sie2023vol1.7150>

Dupate, K., Mantrovs, V., & Kirsšteina, B. (2025). Ukrainas civiliedzīvotāju nodarbinātības iespējas Latvijā atbilstoši Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta regulējumam. *Akadēmiskā Dzīve*, 60, 38–46. <https://doi.org/10.22364/adz.60.04>

Eurostat. (2025a, November 4). *Beneficiaries of temporary protection at the end of the month by citizenship, age and sex – monthly data* [Data set]. https://doi.org/10.2908/MIGR_ASYTPSM

Eurostat. (2025b, November 5). *Beneficiaries of temporary protection by citizenship – per thousand persons* [Data set]. https://doi.org/10.2908/MIGR_ASYTPSPOP

International Organization for Migration (IOM). (2025). *DTM Latvia – Labour Market Integration of Refugees from Ukraine (August–December 2024)*. <https://dtm.iom.int/reports/latvia-labour-market-integration-refugees-ukraine-august-december-2024?close=true>

Meilija, D., Pelse, D., Kažoka, I., Bērziņa, L., Stafecka, L., & Soldatova, N. (2024). *Ukrainas bēgļi Latvijā: pieejamie dati, pieredze un sabiedrības attieksme*. Rīga: PROVIDUS. <https://providus.lv/raksti/petijums-ukrainas-begli-latvija-pieejamie-dati-vajadzibas-sabiedribas-attieksme/>

Pelse, D., Bērziņa, L., & Stafecka, L. (2025). *Pētījums Latvijas pašvaldību pieredze Ukrainas civiliedzīvotāju uzņemšanā: no krīzes līdz ilgtermiņa risinājumiem*. Rīga: PROVIDUS (97 p.). <https://providus.lv/petijumi/petijums-latvijas-pasvaldibu-pieredze-ukrainas-civiliedzivotaju-uznemsana-no-krizes-lidz-ilgtermina-risinajumiem>

Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. (2025, April 23). *Fizisko personu reģistrā aktualizētas ziņas par 18,6 tūkstošiem Ukrainas civiliedzīvotāju*. <https://www.pmlp.gov.lv/lv/jaunums/fizisko-personu-registra-aktualizetas-zinas-par-186-tukstosiem-ukrainas-civiliedzivotaju>

Sohst, R., et al. (2025). *Exploring Refugees' Intentions to Return to Ukraine: Data Insights and Policy Responses*. Migration Policy Institute Europe; International Organization for Migration. <https://www.migrationpolicy.org/research/return-intentions-ukraine>

United Nations High Commissioner for Refugees. (2025, February 26). *Latvia Socio-Economic Insights Survey (SEIS) 2024*. <https://reliefweb.int/report/latvia/latvia-socio-economic-insights-survey-seis-2024>

Varpina, Z., & Fredheim, K. (2022). Ukrainian asylum seekers in Latvia: The circumstances of destination choice. *Migration Letters*, 19(6), 819–831. <https://doi.org/10.59670/ml.v19i6.2364>

Žabko, O. (2023). Izņēmuma elastība: Kādas atkāpes no Latvijas līdzšinējās patvēruma meklētāju uzņemšanas prakses pieļāva Ukrainas bēgļu atbalsta tiesiskais regulējums. *Akadēmiskā Dzīve*, 59, 42–52. <https://doi.org/10.22364/adz.59.05>

References:

Central Statistical Bureau of Latvia. (2022, October 18). *More than 4000 Ukrainian children were registered in schools and kindergartens this autumn* [Press Release]. Official statistics portal. <https://stat.gov.lv/en/statistics-themes/population/migration/press-releases/14282-ukrainian-nationals-registered-latvia?themeCode=IB>

Central Statistical Bureau of Latvia. (2025a, April 11). *Around 9 000 citizens of Ukraine work in Latvia* [Press Release]. Official statistics portal. <https://stat.gov.lv/en/statistics-themes/population/migration/press-releases/26462-ukrainians-latvia-2025>

Central Statistical Bureau of Latvia. (2025b). *Population by ethnicity and age group at the beginning of year 2011–2025* [Data set]. Official statistics portal. https://data.stat.gov.lv/pxweb/en/OSP_PUB/START_POP_IR_IRE/IRE040/

Central Statistical Bureau of Latvia. (2025c). *Population by ethnicity in regions, State cities and municipalities at the beginning of year 2012–2025* [Data set]. Official statistics portal. https://data.stat.gov.lv/pxweb/en/OSP_PUB/START_POP_IR_IRE/IRE031/

Central Statistical Bureau of Latvia. (2025d). *Population by sex, country of birth and age group at the beginning of year 2008–2025* [Data set]. Official statistics portal. https://data.stat.gov.lv/pxweb/en/OSP_PUB/START_POP_IR_IRV/IRV060/

Central Statistical Bureau of Latvia. (2025e). *Population, population change and natural increase by ethnicity 1980–2025* [Data set]. Official statistics portal. https://data.stat.gov.lv/pxweb/en/OSP_PUB/START_POP_IR_IRE/IRE020/

Central Statistical Bureau of Latvia. (2025f). *Usually resident population by citizenship in regions and State cities at the beginning of year 2012–2025* [Data set]. Official statistics portal. https://data.stat.gov.lv/pxweb/en/OSP_PUB/START_POP_IR_IRV/IRV012/

Central Statistical Bureau of Latvia. (2025g). *Usually resident population by citizenship, sex and age group at the beginning of year 1996–2025* [Data set]. Official statistics portal. https://data.stat.gov.lv/pxweb/en/OSP_PUB/START_POP_IR_IRV/IRV020/

Danilāne, L. and Danilāne, L. (2023). Possibilities of inclusion of newcomers in general schools of Latvia. *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference, 1* (pp. 677–686). <https://doi.org/10.17770/sie2023vol1.7150>

Dupate, K., Mantrovs, V., & Kīršteina, B. (2025). Ukrainas civiliedzīvotāju nodarbinātības iespējas Latvijā atbilstoši Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta regulējumam [Employment opportunities of Ukrainian civilians in Latvia according to the legal framework for the assistance to Ukrainian civilians]. *Akadēmiskā Dzīve*, 60, 38-46. <https://doi.org/10.22364/adz.60.04> [in Latvian]

Eurostat. (2025a, November 4). *Beneficiaries of temporary protection at the end of the month by citizenship, age and sex – monthly data* [Data set]. https://doi.org/10.2908/MIGR_ASYTPSM

Eurostat. (2025b, November 5). *Beneficiaries of temporary protection by citizenship – per thousand persons* [Data set]. https://doi.org/10.2908/MIGR_ASYTPSPOP

International Organization for Migration (IOM). (2025). *DTM Latvia – Labour Market Integration of Refugees from Ukraine (August – December 2024)*. <https://dtm.iom.int/reports/latvia-labour-market-integration-refugees-ukraine-august-december-2024?close=true>

Kovalisko, N. V., & Mikula, A. I. (2024). Sotsiolooho-statystychnyi analiz protsesiv mihratsiinoi mobilnosti molodi v Ukraini (2014–2024 rr.) [Sociological and statistical analysis of the processes of youth migration mobility in Ukraine (2014–2024)]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii sotsiologichna*, 18, 42–63. <https://doi.org/10.30970/VSO.2024.18.03> [in Ukrainian]

Marusyak, T. S., Khymovych, O. S., & Kozachenko, O. O. (2022). Tendentsii zmin shkil'noi osvity yak sotsialnyi naslidok mihratsiinykh protsesiv v suchasni Ukraini [Tendencies of school education changes as a social consequence of the migration processes in contemporary Ukraine]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii sotsiologichna*, 16, 135–145. <https://doi.org/10.30970/VSO.2022.16.10> [in Ukrainian]

Meilija, D., Pelse, D., Kažoka, I., Bērziņa, L., Stafecka, L., & Soldatova, N. (2024). *Ukrainas bēgļi Latvijā: pieejamie dati, pieredze un sabiedrības attieksme* [Study: Ukrainian Refugees in Latvia: Available Data, Needs, Public Attitude]. Riga: PROVIDUS. <https://providus.lv/raksti/petijums-ukrainas-begli-latvija-pieejamie-dati-vajadzibas-sabiedribas-attieksme/> [in Latvian]

Mulskas, O. P. (2024). Mihraziini vtraty v umovakh viiny: vektor zberezhenia liudskykh resursiv [Migration losses in wartime: A vector for preserving human resources]. *Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii Suchasni napriamy rozvytku ekonomiky, pidpriemnytstva, tekhnolohii ta yikh pravovoho zabezpechennia* (29–30 travnia 2024 roku) (pp. 71–73). Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu [in Ukrainian]

Pachkovskyy, Yu. F., & Seleshchuk, H. P. (2022). *Sotsialnyi kapital spilnot ukrainskykh trudovykh mihrantiv u krainakh Yevropeiskoho Soiuzu: monohrafiia* [Social capital of Ukrainian labour migrant communities in European Union countries: monograph]. LNU im. Ivana Franka [in Ukrainian]

Pelse, D., Berzina, L., & Stafecka, L. (2025). *Latvijas pasvaldibu pieredze Ukrainas civiliedzivotaju uznemsana: no krizes lidz ilgtermina risinajumiem* [Experience of Latvian municipalities in hosting Ukrainian civilians: From crisis to long-term solutions]. Riga: PROVIDUS (97 p.). <https://providus.lv/petijumi/petijums-latvijas-pasvaldibu-pieredze-ukrainas-civiliedzivotaju-uznemsana-no-krizes-lidz-ilgtermina-risinajumiem/> [in Latvian]

Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde [Office of Citizenship and Migration Affairs]. (2025, April 23). *Fizisko personu reģistrā aktualizētas ziņas par 18,6 tūkstošiem Ukrainas civiliedzīvotāju*. [Data on 18.6 thousand Ukrainian civilians has been updated in the Register of Natural Persons]. <https://www.pmlp.gov.lv/lv/jaunums/fizisko-personu-registra-aktualizetas-zinas-par-186-tukstosiem-ukrainas-civiliedzivotaju> [in Latvian]

Sohst, R., et al. (2025). *Exploring Refugees' Intentions to Return to Ukraine: Data Insights and Policy Responses*. Migration Policy Institute Europe; International Organization for Migration. <https://www.migrationpolicy.org/research/return-intentions-ukraine>

United Nations High Commissioner for Refugees. (2025, February 26). *Latvia Socio-Economic Insights Survey (SEIS) 2024*. <https://reliefweb.int/report/latvia/latvia-socio-economic-insights-survey-seis-2024>

United Nations High Commissioner for Refugees. (2025, February 26). *Latvia Socio-Economic Insights Survey (SEIS) 2024*. <https://reliefweb.int/report/latvia/latvia-socio-economic-insights-survey-seis-2024>

Varpina, Z., & Fredheim, K. (2022). Ukrainian asylum seekers in Latvia: The circumstances of destination choice. *Migration Letters*, 19(6), 819–831. <https://doi.org/10.59670/ml.v19i6.2364>

Zabko, O. (2023). Iznemuma elastība: Kadas atkapes no Latvijas līdzsinejas patveruma mekletāju uzņemšanas prakses pielava Ukrainas begļu atbalsta tiesiskais regulējums [Exceptional flexibility: What kind of deviation from Latvia's previous refugee reception practice was allowed by the legal framework for Ukrainian refugee support]. *Akademiska Dzīve*, 59, 42–52. <https://doi.org/10.22364/adz.59.05> [in Latvian]

SOCIAL AND DEMOGRAPHIC DIMENSION OF UKRAINIAN FORCED MIGRANTS IN LATVIA

V. Cherepenchuk

Ivan Franko National University of Lviv

e-mail: viktoria.m.hoisan@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7310-3295>

The article presents a comprehensive socio-demographic analysis of Ukrainian forced migrants in Latvia, based on the synthesis of statistical data (CSB, Eurostat, PMLP) and the results of sociological studies by international organizations and analytical centers (IOM, UNHCR, PROVIDUS). It examines the dynamics of the number, changes in the gender and age structure, level of education, employment, and geography of origin and settlement of Ukrainians in Latvia. It was found that before Russia's full-scale invasion of Ukraine, there was a gradual decrease in the number of Ukrainians, which reflected Latvia's low popularity as a destination. However, after February 2022, as in other European countries, the number of Ukrainians seeking protection increased sharply. The study recorded an increase in the proportion of women among newly arrived migrants, but over time the proportion of men began to grow, which may indicate a gradual reunification of families. It was found that the age structure of the Ukrainian community in Latvia showed signs of demographic aging before the war's start. After the start of full-scale aggression, there was a noticeable increase in the proportion of children and young people, but the majority are still of working-age and older adults. Overall, the demographic profile of the community continues to show signs of aging. It has been noted that most new arrivals originate from the eastern and southern regions of Ukraine and continue to settle in large cities (particularly Riga). The high level of education among Ukrainian migrants has been highlighted, but their employment is concentrated mainly in sectors that do not require high qualifications. Particular attention is devoted to the integration of Ukrainian children into the Latvian education system, which remains insufficient. Further research should focus on assessing the effectiveness of support programs for Ukrainian migrants, longitudinal analysis of social adaptation and migration intentions, and comparison of integration practices with other Baltic countries.

Keywords: Ukrainian migrants, forced migration, Latvia, community, temporary protection, socio-demographic profile, migration profile, migrant integration, labor market.

Стаття надійшла до редколегії 17.09.2025

Прийнята до друку 21.10.2025